

OBRTNI VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva

„Obrtni Vestnik“
izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno Din 24.—
polletno Din 12.—
posamezna številka Din 1.—

**Oficialno glasilo „Dež. zveze kranjskih obrtnih zadrug
v Ljubljani“ in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“
s sedežem v Celju in slovenskih obrtnih društev.**

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. — Rokopisi se ne vračajo.
Ponatiski dovoljeni le z navedbo vira.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

Cene inseratom:

Pri 1 × objavi	1/1 str.	Din	p
500	—	500	—
250	—	250	—
125	—	125	—
62	50	62	50
31	25	31	25

VI. letnik.

V Ljubljani, dne 1. oktobra 1923.

Štev. 19.

Zavarovanje obrtnikov.

(Referat g. Ravnikarja na shodu obrtnikov v Ljubljani dne 8. septembra 1923.)

K zaščiti obrtnega stanu spada tudi zaščita obrtnika in njegove družine za slučaj ogrožanja njihove eksistence vsled prehodne ali trajne delanezmožnosti, ki jo povzročajo bolezen ali starost, oziroma vsled smrti obrtnikove, ki vzame obitelji hranitelja, ali drugih nepredvidljivih slučajev, ki zmanjšujejo ali uničujejo obrtniku možnost zaslužka.

Za časa stare cehovske organizacije je ta problem bil že rešen na karitativni podlagi (podlagi dobroteljnosti). Stanovske druge je družila vesela, kreпка zavest skupnosti; zmisel za medsebojno podpiranje v nezgodah je bila toliko razvita, da je dovoljno ščitila posameznika in njegovo družino pred posledicami vseh življenjskih nezgod. Stanovska organizacija ni pustila, da posameznik propade.

Moderno gospodarsko življenje je raztrgalo vezi starih cehovskih in stanovskih organizacij, osvobodilo je gospodarskega stremeljenja posameznika vseh vezi ali je s tem oslabilo zavest skupnosti in dolžnosti medsebojnega podpiranja. Posameznik je bil prost ali tudi navezan sam na sebe in svoje lastne moči, ki pa so preslabe, da kljubujejo vsem nesrečam, ki morejo posameznika v življenju zadeti. On je popolnoma izročen usodi, če si ne stvori novih zaščitnih organizacij, oziroma če mu jih ne stvori država, ki se ima brigati za blagor svojih državljanov.

Zavarovanje ima namen, da združi osebe, ki so izpostavljene isti možnosti, oziroma nevarnosti nepredvidljivih gospodarskih izgub v skupnosti, v kateri nosijo vsi za enega potom zavarovalnih prispevkov posledice nesreče, ki je zadela zavarovanega posameznika.

Zavarovanec ne zavisi od dobre volje drugov, temveč mu plačani prispevek da polno pravico na zavarovano odškodnino, če je zavarovana nesreča nastopila in so vsi pogoji izpolnjeni.

Samopomoč potom zavarovanja je v naprednejših deželah že toliko razširjena, da se v nekaterih panogah (požar, transport) smatra kot dolžnost vsakega dobrega gospodarja, da se zavaruje, in da je v resnici skoraj vsakdo zavarovan za ta zavarovanja. Ravno tako je tudi življenjsko zavarovanje v zemljah z razvitim čuvstvom odgovornosti posameznika doseglo visoko stopnjo razvitka.

Da obstoja nujna potreba zavarovanja tudi za obrtnika, ne samo za njegovo imetje proti požaru, ulomu itd., temveč tudi njegovega glavnega vira eksistence, njegove delazmožnosti, ni treba dokazovati.

Dolgotrajna bolezen ne zahteva samo velikih izdatkov za zdravnika in zdravila, ki jim sam ne zmore, temveč mu tudi onemogočuje izvrševanje obrta in prereže s tem vir zaslužka.

Onemoglost vsled bolezni ali nezgode mu more trajno zmanjšati ali uničiti delazmožnost in eksistenco. Starost pride, za katero si mlajši obrtnik ne more prihraniti, da bi živel od prihrankov in pade v breme otrokom, če jih ima, ali pa občini, ki mu more dati samo skopo in nedovoljno odmerjeno beraško podporo. Smrt vzame rodbini hranitelje in jih izroči ulici ali milosti sorodnikov ali znancev.

Za vse te slučaje more le zavarovanje ščititi posameznika in njegovo rodbino propasti.

Spoznanje potrebe takega zavarovanja je splošno, privatna inicijativa je stvorila mnogo zavarovalnih organizacij, ki se blagotvorno udejstvujejo.

Država sama je uvidela potrebo zavarovanja za obrtnike in jim v svojem zakonodavstvu že ustvarila možnost cenene zavarovanja za slučaj bolezni in nezgode, pa tudi za slučaj onemoglosti, starosti in smrti.

Že stari obrtni zakon je predvideval ustanavljanja mojstrskih bolniških blagajn in jim dal važne privilegije, zakon o registrovanih pomožnih blagajnah je omogočil ustvarjanje zavarovalnih institucij vseh vrst za obrtnike privatnim zavarovalnicam z mnogimi olajšavami.

Srbski zakon o radnjah je celo ustanovil poseben penzijski fond za obrtnike v Beogradu, ki mu daje država obilo subvencije.

Zakon o zavarovanju delavcev iz §§ 13. in 14. njegove provedbene naredbe omogočajo manjšim obrtnikom zavarovanje zoper bolezen in nezgode pod istimi ugodnostimi kakor za delavca.

Ali izkazalo se je, da potom dobrovoljnega privatnega zavarovanja, tudi samo, kjer je ono najbolj razširjeno, ni prilagodeno vsem potrebam. Zavarujejo se navadno le oni, ki imajo razvit čut za gospodarsko odgovornost in varčevanje in ki bi laže izhajali brez zavarovanja, kot oni, ki so zaščite potom zavarovanja najbolj potrebni. Čim siromašnejši je posameznik, tem težje oddvoji prostovoljno od svojega zaslužka minimalni prispevek za zavarovanje, računaje na boljšo prihodnost. Potrebe in koristi zavarovanja

še niso prešle posamezniku toliko v kri, da ne bi lahko-miselnost in malomarnost bili močnejši od njegove uvidevnosti.

Zato se države niso mogle zadovoljiti samo s pogajanjem posameznika dobrovoljnega zavarovanja — in davanjem posebnih premij in podpor zavarovancem, temveč so morale pristopati k obveznemu zavarovanju za glavne vrste zavarovanja in najpogotnejše družabne sloje. Večina držav je že uvedla obvezno zavarovanje za boleznin in nezgode, za onemoglost, starost in smrti, pa tudi za brezposelnost. Nekatere države imajo obvezno zavarovanje za slučaj požara, druge proti toči, nekatere proti transportnim nevarnostim. Več držav zavaruje vse prebivalstvo proti onemoglosti in starosti.

Tudi za obrtnike se dobrovoljno zavarovanje ni obneslo. Zato je že stari avstrijski obrtni zakon dovoljeval obrtnim zadrugam, da uvajajo s svojim sklepom obvezno članstvo v mojstrskih bolniških blagajnah, a načrt avstrijskega socialnega zavarovanja je nameraval uvesti obvezno starostno zavarovanje za vse male posestnike in podjetnike, kmete in obrtnike.

Da se dobrovoljno zavarovanje ni obneslo, se vidi iz dosedanjega malenkostnega razširjenja zavarovanja v Sloveniji, kjer se zadruga niso poslužile možnosti uvedbe obveznega zavarovanja zoper bolezen v popolni ravnodušnosti proti dobrovoljnemu zavarovanju zoper bolezen pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev in v pomanjkanju članov penzijskega fonda obrtnikov v Beogradu, ki kljub bogati državni subvenciji nima mnogo preko sto članov.

S tem pa seveda nikakor ni dokazano, da obrtniku zavarovanje ni potrebno. Še vedno upropaščajo boleznin, nezgode in smrt velik del obrtnikov in njihovih družin, še vedno so ostareli obrtniki navezani na pomoč občine ali v težkem boju za obstanek obrtnik nima časa misliti še na zavarovanje zoper bolezen, nezgode, starost in smrt in si zgraditi potrebne zavarovalne institucije.

Neuspeh dobrovoljnega zavarovanja kljub dokazani potrebi jasno kaže, da more obrtnikom od pomoči samo obvezno zavarovanje delavcev slično zavarovanju delavcev, če ne za vso državo, vsaj za Slovenijo, kjer je to vprašanje dovolj ventilirano.

Da se omogoči uvedba takega obveznega zavarovanja obrtnikov v doglednem času, želim podati načrt glavnih odredb zavarovanja in pregled (približen) stroškov in bremen, ki bi jih zavarovanje naložilo.

Pri obveznem zavarovanju se javljajo predvsem sledeča vprašanja:

1. Katere vrste podpor je treba zavarovati? (vrste zavarovanja);
2. koga je treba zavarovati? (obseg zavarovalne obveze);
3. kake podpore in pod kakimi pogoji naj se dajo? (podpore);
4. kako naj se pokrijejo stroški? (prispevki);
5. kako naj se organizira zavarovanje? (organizacija);
6. odnošaji z drugimi obveznimi zavarovanji?

I. Vrste zavarovanja.

Glavne vrste zavarovanja, ki pridejo pri delavskem zavarovanju v poštev, so:

- a) zavarovanje za trajno delanezmožnost vsled boleznin ali poroda;

- b) zavarovanje za trajno delanezmožnost vsled onemoglosti;
- c) zavarovanje za trajno delanezmožnost vsled starosti;
- č) zavarovanje za pomanjkanje dela;
- d) zavarovanje za družine za slučaj smrti;
- e) zavarovanje za bolezen ali porod v družini;
- f) posebno zavarovanje za slučaj nezgode.

Od teh vrst zavarovanja so za obrtnika najvažnejše zavarovanje za bolezen in za starost, dočim zavarovanje za pomanjkanje dela ne more priti v poštev. Zavarovanje za onemoglost, ki je za delavca najvažnejša, pride za zavarovanje obrtnika samo pri onih obrtnikih v poštev, ki delajo brez pomožnega osobja, medtem ko večji obrtnik tudi če sam ne dela, še vedno lahko vodi svoj obrt in se preživlja.

Zavarovanje za onemoglost se za obrtnike tudi težje izvede kot za delavca, ker je ugotovitev onemoglosti, za katero je pri delavcu merilo višina zaslužka, pri obrtniku skoraj neizvedljiva. Edino v slučaju nezgode se taka onemoglost laže ugotovi.

Zato bi se imeli obrtniki zavarovati predvsem za starost, a onemoglost bi se upoštevala samo v toliko, da se dovoli predčasen nastop zmanjšane starostne rente, ki se po potrebi poveča iz posebnih podpornih skladov. Za slučaj onemoglosti vsled nezgode, bi se moglo dati nezmanjšano starostno rento, ker je ugotovljenje posledic nezgode ipak možno.

Za slučaj smrti se družini za enkrat ne bi dale rente, ker večina vdov lahko še dalje vodi moževi obrt, temveč samo večja enkratna podpora za olajšanje položaja neposredno po moževi smrti. Tudi tu bi za izredne slučaje moral poseben podporni sklad nadomestiti zavarovanje. Moglo bi se razmišljati še o rentah za sirote brez očeta in matere, ki ne morejo nadaljevati obrta, in na povečane podpore, če je smrt nastopila vsled nezgode.

Za slučaj boleznin bi se morala zavarovati bolniška pomoč za obrtnika in družino, denarna pomoč obrtniku pa samo, kadar je vsled boleznin primoran zapreti svojo delavnico ali pa nadomestiti si posebnega namestnika.

Isto velja za slučaj poroda obrtnice.

II. Zavarovalna obveza.

Zavarovanju obrtnikov naj bodo podvrženi poleg lastnikov tudi najemniki, ne pa poslovođe in druge osebe, ki so zavarovane po zakonu o zavarovanju delavcev, kajti samo najemniki obrta so v istem položaju kot lastniki, pri katerih zmanjšanje delazmožnosti ne vpliva takoj na možnost eksistence. Poleg obrtnika naj se zavarujejo tudi manjši industrijci, ki so vsled malega števila zaposlenih delavcev v sličnem ekonomskem položaju kot obrtniki sami.

Vprašanje, ali ne bi bilo koristno pritegniti k zavarovanju vsaj za starost tudi večje obrtnike, ki sicer zavarovanja niso potrebni, pa vendar lahko pridejo v položaj, da rabijo podporo, a če je ne rabijo, da vsaj plačajo prispevke v korist svojih revnejših stanovskih tovarišev, katerim se na ta način prispevki zmanjšajo.

Za enkrat se zavarovanje ne bi raztezalo na trgovce in gostilničarje, ker je njihovo gospodarjenje obvezano na druge pogoje kot pri obrtnikih in industrijcih, vendar se ne bi bilo protiviti njihovemu pristopu, ako ga žele.

Dolžnost zavarovanja bi bilo omejiti tudi po starosti, ne pred 18. in eventualno pred 21. letom, ko

postane obrtnik polnoleten, pa tudi ne — razen v prehodni dobi — po 45. letu, ko izvedba starostnega zavarovanja ni več dobro možna.

Poleg tega ni treba zavarovati obrtnikov, ki že imajo starostno preskrbo in tudi ne žen-soposestnic obrta, ki jih more mož vzdrževati.

Končno ne spadajo v obrtniško zavarovanje osebe, ki so le v postranskem poslu obrtniki in poklici, ki prav za prav niso obrti, ker zahtevajo visokošolsko izobrazbo.

Vprašanje je tudi, ali ne bi kazalo dobrovoljno ali obvezno zavarovati tudi one družinske člane, ki so zaposleni v obrtu zato, da svoječasno prevzamejo od očeta ali sorodnika obrt, da morejo pravočasno priti do izplačevanja premij in si s tem zagotoviti večjo starostno rento.

Ker je večji del teh oseb zavarovan po zakonu o zavarovanju delavcev, taka rešitev za enkrat ni potrebna. Tudi vprašanje, ali naj bo vsak, ki je zavarovan zoper bolezen, tudi zavarovan za starost in narobe, ali ne zdi se mi, da treba rešiti v tem zmislu, da naj bo obveza skupna, ker se na ta način najlažje in najcenejše politično izvede obe vrsti zavarovanja.

(Dalje prih.)

I. Z.:

Brez obrtno-nadaljevalnih šol?

V trenutku, ko so se odpirale duri naše s toliko požrtvovalnostjo industrijskih in obrtnih krogov ustvarjene Obrtno-industrijske izložbe, me je opozoril prijatelj-obrtnik na zopetno nevarnost, ki preti od strani državne uprave našim obrtno-nadaljevalnim šolam.

Zapreti jih hočejo, ker baje ni sredstev za nje. Da, ti slovenski obrtnik, si res revna para! Za vse se najde sredstev, milijone požrejo volitve, po vseh koncih in krajih se trosi venomer denar, le gladnemu uradništvu in uka potrebnemu obrtništvu ga ne privoščijo.

Proračuni naših obrtno-nadaljevalnih šol izkazujejo skoraj brez izjeme primanjkljaje.

V proračunu vseh slovenskih obrtno-nadaljevalnih šol, za katere bi naj po zakonu država prispevala dve tretjini, je predvidena svota okroglo 2 milijonov kron, prispevek države bi znašal okrog 1 in četrt milijona kron. Namesto tega zneska so dobile slovenske obrtno-nadaljevalne šole borih par tisoč kron, kar zadostuje z ozirom na vsestransko draginjo menda komaj za šolske potrebščine.

Vkljub temu so se te šole ob vsega priznanja vredni uvidevnosti naše trgovske in obrtne zbornice s požrtvovalnostjo učiteljstva ter posameznih obrtniških organizacij vzdržale v nadi, da nam bo sčasoma vendarle postal Beograd bolj naklonjen.

Preti nam pa ravno nasprotno: Še te drobtinice iz naših krvavih davčnih žuljev nam nameravajo odjesti, vzeti nam hočejo še ta majhen košček napredka, katerega smo se, zavedajoč se potrebe in pomena, oklepali.

Obrtno-nadaljevalne šole so namenjene našim vajencem in slednjic vsemu narodnemu gospodarstvu. Naš naraščaj prihaja v rokodelstvo večinom iz 3.—5. razrednih ljudskih šol. Že iz tega vzroka mu je pouk v obrtnih šolah neobhodno potreben, vsaj se vendar že vsak najpreprostejši podeželski obrtnik zaveda, da s samo ljudsko-šolsko izobrazbo v današnjem konkurenčnem boju

ne more izhajati. Predmeti, ki se uče v naših obrtno-nadaljevalnih šolah, so pa taki, da z njimi količkaj priden obrtnik lahko vzdržuje konkurenco, ti predmeti so brezdvomno in neobhodno potrebni predpogoji za napredek in uspeh.

S samim ročnim delom tudi obrtnik ne more izhajati; otresti se mora zastarelih navad in načel in se mora nagibati vzgledom zmožnejših ter po poti napredka stremeti za socialnim in gospodarskim izboljšanjem svojega stališča. Samo strokovne šole in kjer takih ni, obrtno-nadaljevalne šole morejo vajencu nuditi in spopolniti teoretično znanje. Poglejmo, kako razvito je obrtno šolstvo pri naših sosedih Avstrijcih in Nemcih. Skoraj vsaka druga ima svojo strokovno šolo, po deželi je vse polno obrtno-nadaljevalnih šol in menda se še nikomur ni sanjalo, da naj bi te šole prenehale radi «nomanjkanja sredstev».

Skrb industrije in obrtnišva mora biti, da naraščaj pripravi za svoj poklic. Le iz zdravega obrtnega naraščaja bode črpala industrija svoje kvalificirane moči.

Od zahteve za ohranitev obrtno-nadaljevalnih šol ne smemo popustiti, dokler pa so razmere take, da se nas na eni strani izžema, na drugi strani pa prezira, iščimo sredstva v samopomoči. Če že država skrbi za srednje in trgovske šole, če se s polno paro pomaga kmetijskim in drugim šolam — ne zavidajmo jih — vendar zahtevamo tudi mi isto pravičnost in zakličimo v trenutku, ko kažemo na razstavi javnosti svoje znanje, spretnost in napredek, na ves glas:

Ne jemljite nam obrtno-nadaljevalnih šol!

Kongres srbskih obrtnikov.

Beograjska obrtna zbornica je 21. septembra t. l. razpravljala na svoji skupščini o ustanovitvi deželne obrtne banke, katera naj bi omogočila obrtnikom in obrtniškim ustanovam v Srbiji in Južni Srbiji socialni razvoj. Iz referatov te skupščine posnemamo, da bi ta banka služila obrtnikom na ta način, da bi z njenim sodelovanjem pomagala ojačevati ekonomsko-finančno moč obrtnišva. Ta svoj namen hoče banka doseči z dajanjem meničnih posojil obrtnikom proti ugodnim obrestim, katerih višino bo od časa do časa odločevala uprava banke; s sodelovanjem pri ustanavljanju skupnih obrtniških prodajalnih bazarjev, v katerih se bodo razpečevali obrtniški izdelki iz države; podpirala bo obrtnike, da bodo mogli razstavljati svoje proizvode na razstavah, tako v deželi, kakor tudi izven nje. Postavila si je tudi za svojo nalogo, da bo preskrbovala obrtnike s cenanim materialom in polfabrikati in pomagala pri snovanju modernih obrtniških delavnic, nabavi potrebnih modernih naprav in strojev. Opravljala pa bo poleg tega tudi vse posle, ki spadajo v bančno stroko kot tako. Kapital bi znašal 40 milijonov dinarjev, razdeljen v štiri dele po 10 milijonov. Prvi del bi se moral popolnoma vplačati tekom dveh let po osnovanju banke, ostali deli pa po uvidevnosti upravnega odbora. 51 % akcij po 100 dinarjev naj bi bilo v rokah obrtnikov, 40 % naj bi jih prevzela država, ostalo pa naj bi prešlo v druge roke. Ustanovitev pa je odvisna še od tega, če bo država vplačala v prvi del kapitala pet milijonov dinarjev, kar je svoječasno obrtnikom že obljubil minister trgovine.

Gibanje srbskega obrtništva pa razvidimo lahko tudi iz tega, da se je na isti skupščini razpravljalo tudi o materijalu, katerega bo prejelo srbsko obrtništvo na račun reparacij. Beograjska obrtniška zbornica je dosegla, da bo na račun reparacij prejela za 1 milijon zlatih mark materijala, in sicer za obrtnike v Srbiji in Južni Srbiji.

Dasi se nam zdi, da obrt v južnih krajih le životari — brez zmisla za napredek — vendar iz predstoječega vidimo, da je tam gibanje silnejše, energičnejše, nego pri nas. To gibanje pa moramo uvaževati tem bolj, ker je tam obrt zaostal in ker je še primitivnejši nego naš. Brezdvomno pa se bo srbsko obrtništvo znatno dvignilo — ekonomsko, finančno in socialno, če bo izpeljalo načrte, katere je obravnavala beograjska obrtniška zbornica na svoji skupščini. Obrtna banka mu bo pripomogla pri nabavi modernih pripomočkov, cenene kredita in cenejšega materijala, reparacijska dobava pa mu bo nudila moderne stroje.

Mi slovenski obrtniki pa stojimo ob strani in gledamo, kako napredujejo naši tovariši na jugu. Toda za tem napredkom moramo stremeti tudi mi! Ni dovolj, da imamo svoje zadrugе, ki jih pustimo le životariti, treba bo energičnega dela, če bomo hoteli tudi mi kaj doseči. Nobena vlada nam ne bo zboljšala našega ekonomskega in socialnega položaja, če si ga ne bomo zboljšali sami, — pa ne z zabavljanjem nad slabimi časi — temveč z neprestanim pritiskom, katerega izraz bo dala naša stanovska organizacija. Srbski obrtniki zahtevajo za ustanovitev banke od države pet milijonov dinarjev, država jim je morala preskrbeti reparacijske dobave — in ali moramo biti slovenski obrtniki vedno tako skromni, da se zadovoljimo le z vedno večjimi davki in taksami — mesto da bi se združili v močne stanovske organizacije in potom njih zahtevali, da podpre vlada tudi naš obrt. In podpreti ga bo morala — če bomo ubrali pravo pot, katero so spoznali danes že vsi stanovi, — to je pot organizacije.

Pristojbinska prostost obrtnih zadrug.

Obrtne zadrugе so v zmislu sklepa, ki ga je storilo upravno sodišče v Celju glede tožbe na upravno sodišče, po tar. post. 75 b) prist. zak. pristojbine proste. Predmetni sklep se utemeljuje:

Obrtne zadrugе, to so v zmislu obrtnega reda iz leta 1859., oz. 1907. ustanovljene zadrugе, so nositeljice tako javnopravnih kakor imovinskopravnih (privatnih) pravic in uživajo osebno prostost, po tar. post. 75 b) za 1.) listine in spise, katere izstavijo v njim po § 114. obrtnega reda zaupane svrhe; 2.) vloge na nadzorovalne oblasti v vseh nadzorovanju podvrženih poslih. Pač pa so glede pravnih opravil, listin, vlog, ki zadevajo privatnopravne razmere in premoženje zadrugе, ali slučajne ne pod § 114. obrtnega reda spadajoče svrhe, smatrati kot privatne osebe in podvržene pristojbini.

To splošno načelo je fin. min. glede vlog tako razlagalo, da so obrtne zadrugе glede vseh vlog, katere vlagajo z namenom, da dosežejo njim zaupane javne svrhe (§ 114. obrtnega reda), kolka proste, tako da velja osebna prostost tako glede po § 114. zak. z dne 5. februarja 1907. drž. zak. 26, razširjenega avtonomnega delokroga, kakor tudi v vseh slučajih,

kjer je obrtnim zadrugam prepuščena ingerenca v obrtnopravni upravi, tako posebno glede prizivne pravice zadrug po § 18., 20. in 116. a) obrtnega reda ex 1907.

Naloge obrtnih zadrug so v § 114. obrt. reda obširno pa vendar ne izčrpno našteje, ker imajo tudi drugi paragrafi tozadevna določila. Med drugim spada v delokrog obrtnih zadrug v splošnem: Pogajanje za poklicne koristi obrta in zastopanje teh koristi. V tem oziru pripada obrtnim zadrugam dolžnost in pravica, da v svrhu varovanja interesov po njih zastopane obrta iz lastnega nagiba posredujejo pri oblastvih z opozoritvami, prošnjami in prizivi itd.

Predmetno gre za tožbo proti naknadnemu pobiranju občinskih doklad pri gostilničarjih in kavarnarjih od opojnih pijač. Zadruga je kot zaščitnica svojih članov — gostilničarjev in kavarnarjev — že v administrativnem postopanju vložila priziv na magistrat in potem na ministrstvo za notranje zadeve v Beogradu. Proti odklonilnim administrativnim odločbam zastopa, oziroma hoče zastopati zadruga interese svojih članov potom tožbe pred upravnim sodiščem. Ker ne gre predmetno za uveljavljanje imovinskih ali privatnih pravic zadruga, nego hoče zadruga varovati po svojem delokrogu poklicne interese gostilničarjev in kavarnarjev, je pripoznati pristojbinsko prostost po tar. post. 75 b).

Zadrugne zveze zasledujejo iste svrhe, kakor posamezne zadrugе. Za nje veljajo ista določila.

Razno.

Listnica upravnštva. Svoje cenj. naročnike, ki še niso poravnali letošnje naročnine, katera znaša za vse leto samo 24 Din, za pol leta pa 12 Din, vljudno prosimo, da to store **tako**, ker mora tudi upravništvo sproti plačevati tiskovine in druge stroške tiska. Zamudnike opozarjamo, da store dolžnost napram listu na naslovni strani današnje številke z rdečim odtiskom «Plačajte naročnino!»

Upravništvo.

Opomba uredništva. Poročilo o vrtnarskem kongresu in dopis o osnovanju tovarne za izdelovanje podkev sta morala radi pomanjkanja prostora, žal, izostati iz današnje številke. Priobčimo vse prihodnjič.

Obrtniški koledar za leto 1924. Deželna zveza obrtnih zadrug bo izdala, kakor vsako leto, tako tudi letos Obrtniški koledar v lepi, žepni obliki. Vsi obrtniki, ki poznajo Obrtniški koledar, ga bodo brez dvoma tudi letos naročili. Koledar bo vseboval vse informacije in podatke, ki so obrtniku v vsakdanjem življenju in v obratu neobhodno potrebni. Kdor ne naroči koledarja potom zadruga, naj ga naroči že sedaj z navadno dopisnico pri Deželni zvezi obrtnih zadrug v Ljubljani.

Odprava gospodarskih odborov. Na ozemlju bivše Kranjske imajo posamezne podobčine ali soseske posebno premoženje, katero smejo uživati le podobčani, odnosno v nekaterih krajih le večja skupina upravičencev. Premoženje obstoji večinoma iz nepremičnin. Tekom časa pa so si posamezne podobčine ustvarile tudi naprave, n. pr. vodovode, ki so na korist le dotični podobčini. Po § 86. občinskega reda za Kranjsko in zakona z dne 1. avgusta 1912., dež. zak. št. 49, oskrbujejo posebno premoženje posameznih podobčin ali sosesk gospodarski odbori, ki jih volijo podobčani ali osebe, ki so upravičene do užitka dohodkov iz posebnega premoženja. Ministrstvo notranjih poslov se je v zadnjem času odločilo, da odpravi gospodarske odbore. Funkcije go-

spodarskih odborov naj bi prevzeli občinski odbori. Na to nameramo opozarjamo vse interesente, da protestirajo proti odpravi gospodarskih odborov, ker je jasno, da jim ne more biti po volji oskrbovanje njihovega premoženja po občinskih odborih, v katerih je največkrat v večini ravno ona skupina, ki ni interesirana na posebnem premoženju podobčine. Morebitni protesti naj se utemelje s posebnimi razmerami, ki obstoje glede oskrbovanja podobčinskega premoženja v posameznih krajih in vlagajo pri pristojnih okrajnih glavarstvih ali naravnost pri pokrajinski upravi za Slovenijo.

Zakon o taksah in pristojbinah ter fušarstvo. Predlóg tega zakona, ki ga je v zadnjem času odobril finančni odbor Narodne skupščine, nalaga s členom 3., t. br. 95. na prijavo obrta v krajih z nad 10.000 prebivalci takso po 100 Din, v krajih z nad 5000 prebivalci takso po 60 dinarjev, v krajih z nad 2000 prebivalcev takso po 40 dinarjev in v krajih do 2000 prebivalcev takso po 20 Din. Po čl. 52. tega zakona prikrajša omenjeno takso oni, ki začne z obratovanjem, preden jo je plačal, torej tudi oni, ki neupravičeno izvršuje kak obrt. Kazen znaša trikratno izmero redne takse. «Fušarje» bodo torej v bodoče zadele dvojne kazni: kazen po obrtnem redu in po zakonu o taksah in pristojbinah.

Dimnikarske pravice. V Češkoslovaški, kjer imajo identičen obrtni zakon kakor mi, je izšla tudi za naše dimnikarske mojstre zanimiva odločba zaradi spora, v koliko je dimnikarjem izključno pridržana pravica ometanja dimnih naprav pri industrijskih objektih. Gre za snaženje kurilnih naprav, dimnih odvodov, dimnih kanalov in dimnikov. Po imenovanju odločbi se lastniku obrata ne more braniti, da bi ne smel odstranjevati saj v napravah parnih kotlov od kurilnih vratc dalje do odvajalnika dima (Rauchschieber) z lastnim osebjem, ki streže kotel, ali pa pod primernim nadzorstvom z drugimi delavci. To snaženje je v ozki zvezi z vzdrževanjem kurilne naprave, kar je ravno naloga prizadetege uslužbenca ali kurjača. — Snaženje dimnih kanalov (cevi) in dimnikov, pa spada izključno le v delokrog dimnikarja, ki za to ni le upravičen, temveč je tudi dolžan skrbeti, da se te naprave večkrat pregledajo in omedejo.

Zadruga kovinskih obrtov v Ljubljani bo imela svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 7. oktobra t. l. ob 10. uri dopoldne v prostorih trgovske in obrtniške zbornice, Beethovnova ulica št. 10 (vhod skozi dvorišče).

Pravica revnih v postopanju pred upravnim sodiščem. (Sklep upravnega sodišča v Celju.) Okolnost revščine upošteva tako zasebno kakor javno pravo. Revez je pravno privilegiran; njemu pristojna tako zvana pravica revnih. Revez ima po t. post. 75. o) pristojbinskega zakona ex 1862 osebno prostost v sodnem postopanju; prejšnja predznamba pristojbin je z letom 1862. odpadla. Pristojbinska prostost t. post. 75. o) je bila prvotno omejena na sodnosporno postopanje. S § 13. sodnoprist. novele z dne 26. decembra 1897., drž. zak. št. 305, je bila taista razširjena na nesporno postopanje, na pristojbine od listin in druge pripomočke. § 10. naredbe z dne 15. oktobra 1915., drž. zak. št. 279, je to pravico razširil na vse vrste sodnega postopanja, kakor tudi na postopanje izrednih sodišč, tako n. pr. na obrtna sodišča, razsodišča itd. Pravica revnih se je razširila tudi na kazensko postopanje v zasebnih tožbah. Vprašanje, če ima ta pravna institucija svoje mesto tudi v postopanju pred upravnim sodiščem, je potrđiti. Upravno sodišče ni kakšna administrativna instanca, nego je postopanje pred upravnim sodiščem z ozirom na čl. 15. in 18. zak. o drž. svetu, čl. 102. ustave, sodno postopanje, čeravno ne sodno «sporno ali

izvensporno» civilnih sodišč. Pri civilnih sodiščih gre za privatne spore, pred upravnim sodiščem pa za spore javnega prava. Po čl. 15. zakona o državnem svetu sodijo upravna sodišča o administrativnih sporih. Administrativni spor je samo med poedincem ali pravno osebo na eni in upravnim oblastvom na drugi strani. Na takšne administrativne spore v javnem pravu, ki se rešujejo pred upravnim sodiščem, se razteza pristojbinska prostost iz naslova revnih po t. post. 75. o). Čl. 63. uredbe o poslovnem redu pri državnem svetu in upravnih sodiščih določa, da je v vseh primerih, ki niso določeni v zakonu o državnem svetu in upravnih sodiščih, analogno uporabljati predpise zakona o civilnem postopku, tedaj tudi §§ 63. do 73. civilnega reda. Tarifna postavka 75. o), razstališče katere edino se more reševati načelno vprašanje, kakšne vrste postopanja spadajo pod njena določila, je širšega obsega kakor t. post. 43. a) 1, ki je bila svoj čas omejena zgolj na specijelno sodno postopanje civilnih sodišč, dočim se pod t. post. 75. o) more povajati vsako sodno sporno postopanje sploh, tedaj tudi postopanje v sporih administrativnega značaja, ki se rešujejo pred upravnim sodiščem. Način pridobitve pravice revnih in obseg te pravice določujejo §§ 63. do 73. civilnega reda.

Finančna delegacija v Ljubljani objavlja uradno: Po razpisu generalne direktcije državnega računovodstva v Beogradu z dne 20. avgusta t. l., D. R. br. 102.602, bodo finančne deželne blagajne v Ljubljani in blagajne davčnih uradov posredovale zamenjavo desetdinarskih novčanic državne izdaje in jih tudi pogojno sprejemale od strank v plačilo do vključno 1. februarja 1924. Stranke, ki hočejo te novčance pri omenjenih državnih blagajnah zamenjati ali pa z njimi izvršiti plačilo, naj jih tem predlože z dvema spiskoma, na katerih naj stranka označi ime, priimek, bivališče, število oddanih novčanic in od vsake novčance številko in serijo. En primerek spiska bodo prevzemajoče blagajne vrnile strankam s potrđilom o prejemu. Čim bodo podružnice Narodne banke novčance preizkusile, dobe stranke proti izkazu vrnjenega spiska in proti posebni nekolikovani pobotnici za pristne zamenjane novčance protivrednost pri blagajnah, kjer so jih položile v zameno. Za ugotovljene falzifikate pri zamenjavi se protivrednost ne bo izplačevala. Ako pa bi bilo s falzifikatom izvršeno plačilo, je polagatelj dolžan, da takoj naknadno položi to vsoto pri državni blagajni. Posredovanje pri zamenjavi teh novčanic po državnih blagajnah se bo vršilo v gori označenem roku samo v mestih, kjer nima Narodna banka podružnice. V mestih pa, kjer so podružnice, se bo zamenjava vršila neposredno pri podružnicah, odnosno od 10. februarja 1924. naprej pri Narodni banki v Beogradu.

Pokrajinska uprava objavlja: Občinstvo se ponovno svari, naj se v lastnem interesu ne približuje municijem skladiščem, da se ne pripete morebitni nesrečni dogodljaji, ker imajo straže strogo povelje, vsakogar, ki ga dobe v bližini teh skladišč, prijeti in odvesti na komando mesta.

Prevažanje jesenskega blaga. Po obvestilu direktcije državnih železnic v Zagrebu se bo v najkrajšem času pričelo s prevažanjem sezonskih pošiljatev, ki se ima izvršiti po sledečem redu: 1.) nujne vojaške in železniške režijske pošiljatve (režijski premog in prazni vagoni); 2.) pošiljatve živega blaga (živine in svežega sadja); 3.) suhe češplje in pekmez; 4.) sladkorna repa; 5.) drugo kvarljivo blago; 6.) prehranjevalni predmeti (žito, koruza itd.); 7.) premog; 8.) gradbeni material, vojaške in režijske pošiljatve; 9.) drva itd. Trgovska zbornica opozarja vse interesirane industrijske in trgovske kroge na

to razporeditev prevoza transportov. Izvoz svežega sadja, suhih češpelj in pekmeza se ima po obvestilu železniške direkcije zaključiti s 1. decembrom t. l.

Organizacija brzojavne službe v Sloveniji. Nepretrgano brzojavno službo v Sloveniji vršijo postaje: Dol. Lendava, Ljubljana 1, Ljubljana 2, Maribor 1, Maribor 2, Murska Sobota, Ptuj, Rakek in Zidani most. Brzojavnih postaj s podaljšano službo do polnoči v Sloveniji nimamo. Popolno dnevno službo držijo brzojavne postaje: Celje, Gornja Radgona, Grosuplje in deloma Ljubljana 3. Privatnih brzojavnih postaj v Sloveniji ni, tudi ne telegrafskih postaj, ki bi bile otvorene samo za dobo kopališčne sezone, odnosno v zimski sezoni. Bled in Rogaška Slatina vršita v dobi kopališčne sezone popolno dnevno službo, o ostalem pa samo omejeno dnevno službo. Kranj, Novo mesto in Tržič vršijo v delavnikih popolno dnevno službo, ob nedeljah in praznikih pa omejeno dnevno službo. Sledeče brzojavne postaje imajo telefonski obrat, in sicer: Apače, Beltinci, Cankova, Črešnovci, Grobelno, Jezersko, Kokra, Križevci pri Ljutomeru, Petrovci, Polzela, Presenjakovci, Rečica na Paki, Ribnica na Pohorju, Ruše, Straža, Sv. Jakob v Slovenskih goricah, Sv. Marjeta pri Moškanjcih, Št. Ilj v Slovenskih goricah, Trbovlje 2, Tupaliče, Velika Nedelja, Vuhred, Vuzenica in Zavrče. Od 203 brzojavnih postaj v Sloveniji pa jih ima 185 omejeno dnevno službo.

Gravitacijska železnica v Bakru. Generalni ravnatelj Jugoslovenske Expresagencije, polkovnik W. Davies, je dobil koncesijo za igraditev gravitacijske železnice, ki bo spajala postajo Bakar in luko, ter je že predložil statično garancijsko kavcijo v znesku 100.000 angleških funtov (42.500.000 dinarjev). Istočasno bo zgradil obalo v dolžini več sto metrov ter se je obvezal, da bo zgradil luko v

najmodernejšem stilu. Zgraditev železnice do obale (okoli 1000 metrov) bo izvršena v desetih mesecih. Dočim se more prevoziti danes iz postaje Bakar v luko kvečjemu 40 vagonov na dan, se bo po dovršenju Daviesovega projekta ta kapaciteta zvišala na 200 vagonov. Istočasno gradi država pri Vitoševu (Sv. Kuzma) druge industrijske železniške tračnice, ki bodo izročene prometu koncem septembra. Kapaciteta te postaje se bo s tem najmanj potrojila, dočim se bodo stroški prevoza znižali pod polovico. Država gradi tudi na svoje stroške obalo v dolžini 220 metrov, medtem ko gradita dve privatni tvrdki vsaka po 80 metrov obale. S temi deli pride Bakar skoro v položaj, da bo mogel občutno konkurirati Reki.

Državni dohodki iz prodaje svile. Ministrstvo trgovine in industrije je prodalo preteklo soboto potom javne dražbe 2000 kg svile iz državnih svilarn v Novem Sadu in Pančevu, in sicer za 3½ milijona dinarjev.

Naš izvoz živine v Italijo je bil v avgustu za 25 odstotkov večji nego v predhodnem mesecu. Italijanski trgovci, ki so pred meseci pričeli kupovati ceneno živino v Rumuniji, se sedaj ponovno vračajo k nam, ker jim naše cene zopet konvenirajo.

Dobava čevljev. Pri odelenju za mornarico v Zemunu se bo vršila dne 10. oktobra t. l. ofertalna licitacija glede dobave 6000 parov podkovanih mornarskih čevljev in 2000 parov brodskih nepodkovanih čevljev. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesantom na vpogled.

Izdajatelj konzorcij «Obrtnega Vestnika».

Odgovorni urednik Engelbert Franchetti.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.

KOLESA
IN VSE POTREBŠČINE
VAM NUDI NAJCENEJE IN NAJBOLJŠE

● J. GOREC ●
LJUBLJANA

PALAČA LJUBLJANSKE KREDITNE
BANKE

FRAN RAVNIKAR

LJUBLJANA

Linhartova ulica št. 25.

Stavbeno in umetno tesarstvo, stavbeno
mizarstvo, parna žaga in lesna industrija.
Parna in električna gonilna sila.

Telefon št. 415.
Poštni čekovni rač. 11.428.

Kreditno društvo
Mestne hranilnice ljubljanske

dovoljuje posojila
na menice in kredite
v tekočem računu
vsem kredita zmožnim osebam in tvrdkam

Orodje
ODON KOUTNY
Kokolovška ul.
LJUBLJANA
Tehnične
potrebščine

Obrtna banka v Ljubljani

Kongresni trg št. 4

Telefon št. 508

Telefon št. 508

Račun pri poštno-ček. zavodu št. 12.051

Daje kredite v obrtne svrhe po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje. Vloge na knjižice in na tekoči račun se obrestujejo počenši s 1. novembrom 1922. za pol odstotka višje, torej s

5%

od dne vloge do dne dviga.

JADRANSKA BANKA Beograd.

Dionička glavnica: Din 60,000.000.—

Rezerva: Din 30,000.000.—

PODRUŽNICE:

Bled,	Jesenice,	Prevalje,
Cavtat,	Korčula,	Sarajevo,
Celje,	Kotor,	Šplit,
Dubrovnik,	Kranj,	Šibenik,
Hercegnovi,	Ljubljana,	Tržič.
Jelsa,	Maribor,	Zagreb.
	Metković,	

— AMERIKANSKI ODIO —

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afiliirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zader,
Frank Sakser State Bank, Cortlandt Street 82,
New-York City. **Banko Jugoslavo de Chile,**
Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natalos,
Porvenir.

Strojne tovarne in livarne, d. d.

..... v Ljubljani, Dunajska cesta št. 35

Brzojavi: Stroj

Telefon št. 142 in 230

Stroji za obdelovanje lesa

Turbine

Sesaljke

Transmisije

Armature

Zvonovi

Železolivarna

Kovinska

PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG

d. d.

== **v Ljubljani** ==

prodaja PREMOG iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih, po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja, in razpečava na debelo

◀ inozemski premog in koks ▶

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški in črni premog ter brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/II.

Ustanovljena 1900.

Ljubljanska kreditna banka

== Ljubljana, Dunajska cesta, v lastni palači ==

Delniška glavica Din 25,000.000 ——— Rezervni zakladi: Din 20,000.000

Sprejema vloge na tekoči račun in na vložne knjižice ter jih obrestuje najugodneje. Podeljuje vsakovrstne kredite, eskontuje menice in devize, daje predujme. Izvršuje nakup in prodajo vrednostnih papirjev, valut in deviz. Otvarja akreditivo in izdaja kreditna pisma na tu- in inozemstvo. Oddaja Safes deposits in shranjuje vrednote. Izvršuje sploh vse bančne posle najkulantneje.

Čekovni račun št. 10.509

Brzjavni naslov: Banka Ljubljana

Telefon št. 261, 413, 502, 503 in 504

Podružnice:

Brežice
Celje
Gorica

Kranj
Maribor
Metković

Novi Sad
Ptuj
Sarajevo

Split
Trst